

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:4, Issue:23
sssjournal.com

pp.4731-4741
ISSN:2587-1587

2018
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 06/10/2018

The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 29/10/2018

Published Date (Makale Yayın Tarihi) 29.10.2018

FİNANSAL DURUM, MUTLULUK VE Umut(SUZLUK): ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BİR UYGULAMA

FINANCIAL STATUS, HAPPINESS AND HOPE(LESSNESS): A STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS

Doç.Dr. Aslıhan E. BOZCUK

Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finansman ABD, Antalya/Türkiye

Arş. Gör. Yağmur ÖZ

Akdeniz Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Antalya, Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.928>

Reference : Bozcuk, A.E. & Öz, Y. (2018). "Finansal Durum, Mutluluk Ve Umut(Suzluk): Üniversite Öğrencilerinde Bir Uygulama", International Social Sciences Studies Journal, 4(23): 4731-4741

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin finansal durumu ile mutluluğu arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Finansal açıdan daha rahat olan öğrencinin daha mutlu olacağı ve gerek akademik gerekse sosyal başarılarının bundan etkileneceği hipotezleri son dönemdeki çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın önceki yazına katkısı ise, öğrencinin finansal durumunu anlamak için seçilen ölçüt ve öğrencinin hissettiği umut(suzluk) etkisinin analizlere dahil edilmesidir. Umutsuzluğun ölçümünde öğrencilerin gelecekle ilgili duyguları, beklentileri ve motivasyon kaybı boyutlarını içeren, etkinliği önceki yazında kanıtlanmış bir ölçek kullanılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin ortalama mutluluk puanı, en düşük gelir seviyesi için 2,94 ve en yüksek gelir seviyesi için 6,06 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelir düzeyi ile öğrencilerin mutluluk puanı arasında pozitif korelasyon (P: 0,000) tespit edilmiştir. Ortalama mutluluk puanı kız öğrenciler için 4,90, erkek öğrenciler içinse 5,27'dir. Erkek öğrenciler daha mutludur ve cinsiyetler arasındaki mutluluk farkı istatistiksel olarak anlamlıdır (P:0,043). Umutsuzluğa ilişkin cinsiyet etkisi gözlenmemiştir. Çok değişkenli doğrusal regresyon modelinde gelir ve umutsuzluk, öğrencilerin mutluluğundaki değişkenliğin %28,7'sini açıklayabilmektedir. Bulgular, öğrencilerin gelecekle ilgili duygu ve beklentileri konusunda destekleyici girişimlerin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hane Halkı Geliri, Mutluluk, Öznel İyi Olma, Umutsuzluk, Öğrenciler

ABSTRACT

This study aims to explore the relationship between university students' financial status and their happiness. Recent studies build hypotheses based on the expectation that students who are financially more comfortable are more likely to feel happier and perform better both academically and socially. The contribution of this study to the existing literature lies in its measurement of students' financial status and in including the hope(lessness) factor in the analysis. In order to measure the students' hopelessness, a well-studied and proven scale, comprised of questions regarding individuals' feelings and expectations about the future and loss of motivation, was used. The average happiness score of students surveyed is 2.94 for the lowest and 6.06 for the highest income group. There is a positive correlation between families' monthly total income and happiness score of the students (P: 0.000). The average happiness scores for female students and male students are 4.90 and 5.27, respectively. Male students are happier and the difference between genders is statistically significant (P:0.043). However, the gender effect in terms of hopelessness is not statistically significant. In the multivariate linear regression analysis model, income and hopelessness together explain 28.7% of the variation in the students' happiness. Findings underline the importance of supporting students in building their expectations for the future.

Keywords: Household Income, Happiness, Subjective Well-being (SWB), Hopelessness, Students

1. GİRİŞ

Finansal durum ve mutluluk denildiğinde akla ilk gelen “para mutluluk getirir mi?” sorusudur. Bu soru Aristo zamanından beri insanların kafasını kurcalamaktadır. Aristo, mutluluk kuramını geçici zevklerden ziyade yaşam boyu süren bir süreç üzerine kurmuş ve sağlık gibi faktörlerin yanında ekonomik durumun da göz önüne alınması gerektiğine dikkat çekmiştir (Işık ve Meriç, 2010: 425). Aristo’dan sonraki filozoflar, düşünürler ve toplumun önde gelenleri de çeşitli eleştiri ve katkılarla konuyu farklı açılardan incelemiş ve gelişmesini sağlamışlardır.

Çok-disiplinli bir araştırma alanı olan mutluluk, akademik yazında 1970’lerden bugüne belirgin bir yer edinmiştir. Web of Science’da¹ 1970-2018 (Eylül) dönemi için ‘mutluluk’ anahtar kelimesini içeren 20,134 akademik çalışma mevcuttur. Akademik alan olarak psikoloji %33 (6,621) ile başı çekmekte olup, arkasından en yakın takipte %8 ile ekonomi (1586), %7 (1,384) ile sosyoloji,%6 (1,284) ile tıp (psikiyatri ve nöroloji) ve %5 (945) ile işletme ve yönetim bilim alanları gelmektedir. Bu alanlar hariç sosyal bilimlerdeki (eğitim, felsefe, aile ve kadın çalışmaları, tarih ve din) çalışmalar toplamın %29’unu (5,800) oluşturmaktadır. Bu çalışmalardan %73’ü (14,773) son 10 yılda yapılmış olup, sadece 2017 başından Eylül 2018’e kadar olan dönemde bile toplam 3,417 çalışma mevcuttur.

Bu akademik çalışmalara kişisel finansman boyutundan baktığımızda ise, ‘mutluluk’ ve ‘gelir’ anahtar kelimelerini içeren 2,074 çalışma arasından sadece 59 tanesi öğrencilerle ilgili durumu sorgulamıştır. Dolayısıyla, bu kadar yoğun araştırılmış bir alan olmasına rağmen, çalışmalarda farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkeler ve toplumun farklı kesim veya grupları için raporlanan çelişkili bulgular sebebiyle mutluluk ve gelir konusu güncelliğini korumakta olup, değişik yönleri ile keşfedilmeyi beklemektedir.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin finansal durumları ile mutluluğu arasındaki ilişkiyi irdelemektir. Bu ilişki önceki yazında sıklıkla incelenmiş, finansal açıdan daha rahat olan öğrencinin daha mutlu olacağı (Diener ve Oishi, 2000) ve buna bağlı olarak mutlu olan öğrencinin akademik performansının da daha iyi olacağına (Xiao vd., 2007) dair hipotezler geliştirilmiş ve test edilmiştir. Hatta son dönemdeki çalışmalar finansal durum ve mutluluk arasındaki ilişkinin öğrencilerin akademik başarısı yanında sosyal başarılarına da yansımalarını sorgulamışlardır. Örneğin, öğrencilerin hedef koyma ve gerçekleştirme yatkınlığı (Schmuck vd., 2000) ve kişilik gelişimi (Cha, 2003) boyutları araştırılmıştır. Ülkemizdeki çalışmalarda ise, finansal durumu da içine alan ancak daha geniş bir çerçevede sosyo-ekonomik statü (SES) kullanan Cenkseven ve Akbaş (2007), SES’in, mutlulukla eşanlı olarak kullanılan, öznel iyi olmanın istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu çalışmanın önceki yazına katkısı ise, finansal durumun ölçümünde, öğrencinin aylık bütçesinden ziyade hane halkının toplam gelirini dikkate almasıdır. Zira, yurt dışı çalışmalarda öğrencinin bir ayda eline geçen (örn. Öğrencilerin kullandığı eğitim kredileri ve kendi çalışıp kazandığı) para kullanılırken, ülkemizde genellikle aileler, mümkün olabildiği ölçüde, ellerinden gelen tüm desteği çocuklarının eğitimi için harcamaya hazırdır. Örneğin Amerika’da 2002 yılında yapılan ulusal öğrenci kredileri çalışmasında, katılımcıların %70’i öğrenci kredilerini, lise sonrası eğitimlerinin tamamlanmasında ‘çok önemli’ veya ‘son derece önemli’ olarak nitelendirmiştir (Baum ve O’Malley 2003). Ülkemizde hem okuyup hem de çalışıp ailelerine finansal olarak destek olan öğrenciler de olmakla beraber (Kağıtçıbaşı, 1998), bu öğrenciler genellikle azınlık olup, okulu dört yıldan daha uzun bir sürede tamamlamak durumunda kalabilmektedirler. Ancak çoğunlukla, kültürel olarak aileler çocuklarını okutup evlendirinceye kadar kendilerini onlardan sorumlu hissedip, özellikle finansal açıdan büyük yükler altına girmekten kaçınmamaktadırlar. Türkiye’de ailelerin %74’ü erkek, %64’ü ise kız çocuklarının okuyabildiği kadar okumalarını savunmaktadırlar (Atalay vd., 1992). Bu sebeple, hane halkı gelirinin, Türkiye’deki öğrencilerin içinde bulunduğu finansal duruma ilişkin daha iyi bir ölçüt olabileceği düşünülmektedir. Öğrencinin aileye finansal açıdan katkıda bulunduğu durumda da, öğrencinin kazancı yine hane halkı gelirine dahil olacağı için çalışmanın finansal durum ölçütü açısından sorun teşkil etmeyecektir.

Bu çalışmanın diğer bir katkısı da, öğrencilerin finansal durum ve mutlulukları arasındaki ilişkide umut(suzluk) faktörünün etkisini sorgulamasıdır. Önceki yazında umutsuzluğun, depresyon (Beck, 1963; Melges ve Bowlby, 1969), intihara yatkınlık (Beck, 1963) ve alkolizm (Smart, 1968) gibi pek çok psiko-sosyolojik faktörlerle arasındaki ilişki irdelenmiş olmakla beraber, ülkemizdeki üniversite öğrencileri için

¹ Web of Science Core Collection © 2018 Clarivate, içerisinde bulunan endeksler: Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (A&HCI), Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S), Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH), Emerging Sources Citation Index (ESCI).

finansal durum ve mutluluğu konu alan çalışmalarda umutsuzluğu da analize dahil eden çalışma bulunmamaktadır.

2. GELİR VE MUTLULUK

Mutluluk ve onu tanımlamak için kullanılan farklı kavram ve terimler her zaman karmaşık ve tartışmalı olmuştur (Schimmel, 2009:98). Akademik yazında mutluluk ile eşanlamlı olarak kullanılan ‘öznel iyi olma’ kavramı, ‘bireyin hayatına ilişkin kendi değerlendirmesi’ olarak tanımlanmaktadır (Diener ve Oishi, 2000: 186).

Ancak bireyin kendi (öznel) değerlendirmesindeki ölçümün ne şekilde olacağına dair de farklı yaklaşımlar mevcuttur. Örneğin, Andrews ve Crandall (1976) 7’li, Fordyce (1987) ise 11’li Likert Ölçeği (Likert, 1932) kullanmıştır. Schwarz vd. (1991:570) farklı likert ölçekleri kullanıldığında farklı yorum ve öznel değerlendirmelere yol açabileceğini deneylerle kanıtlamıştır. Öte yandan, mutluluğun sürekli değişken olarak incelenmesinin gerçekte hissedilen duyguya daha yakın bir tahmin olacağı (Van Praag ve Ferrer-i-Carbonell, 2004) fikrinden hareketle, görsel analog ölçek (VAS: Visual Analogue Scale) kullanımının etkinliği randomize kontrollü deneylerle kanıtlanmıştır (Studer, 2011). Görsel analog ölçek (Hayes ve Patterson, 1921) esasen, başı ve sonu işaretlenmiş basit bir düz çizgiden ibarettir. Anket katılımcıları mutluluklarını bu çizgi üzerine işaretlemek suretiyle değerlendirirler. Cevapların ölçüm gücünden dolayı kullanımı likert ölçeği kadar popüler olamamıştır.

Gelir ve mutluluk arasındaki kompleks ilişkiyi anlamak için pek çok kavramsal model geliştirilmiştir. Mutlak fayda kuramına göre, gelir arttıkça daha fazla ihtiyacı karşılamak mümkün olacağı için, geliri arttırarak mutluluğu da arttırmak mümkündür (Veenhoven, 1991). Easterlin (1974) bireylerin gelirleri ile tatmin olup olmamasında sosyal kıyaslama olgusuna dikkat çekmiştir. Easterlin’in görecelik kuramına göre, orta gelir düzeyine sahip bir birey, kendiden daha düşük gelir düzeyine sahip bir bireye komşu ise, kendi gelirinden tatmin olma duygusunun daha yüksek olacağı beklenmektedir. Adaptasyon hipotezinde ise, bireyin yaşadığı olumlu ve olumsuz olaylara uyum sağlama kabiliyetine vurgu yapılarak, adaptasyon kabiliyeti daha yüksek olan bireylerin, düşük gelir seviyelerinde bile, daha mutlu olacağı beklenmektedir (Brickman vd., 1978). Özlem (aspiration) hipotezinde ise, gerçekleşmiş arzularının toplam arzularına oranlanması suretiyle elde edilen, tatmin olma duygusunun daha yüksek olduğu bireylerin, gelir seviyesinden bağımsız, daha mutlu olacağı beklenmektedir (Michalos, 1985).

Bu kuram ve hipotezleri test eden çalışmalarda bulgular çelişkilidir. Hagerty ve Veenhoven (2003:9), 1958-1996 dönemi için inceledikleri 21 ülkede mutluluğun zaman içerisinde artan ulusal gelirle beraber arttığı bulgusuna ulaşmışlardır. Diener ve Biswas-Diener (2002) çok-ülkeli kıyaslamaları içeren 11 farklı çalışmanın bulgularını inceledikleri çalışmada, gelişmiş ülkelerde orta ve yüksek gelir seviyesine sahip olan bireylerin gelirindeki artışların mutluluklarında belirgin bir artışa yol açmadığını raporlamışlardır. Ayrıca ülkelerin zenginliği ile ortalama mutluluk puanları arasında güçlü korelasyon tespit ederken, ülke içindeki gelir seviyesi ve mutluluk arasındaki korelasyonun zayıf olduğunu bulmuşlardır. Bireysel düzeyde ise, maddiyata değer verenlerin, eğer kendilerince zengin olamazlarsa, maddiyata önem vermeyenlere göre daha mutsuz oldukları sonucuna varmışlardır. Gelir artışının daha yüksek boşanma oranları (Clydesdale, 1997), daha fazla stres (Thoits ve Hannan, 1979) ve küçük şeylerden daha az zevk almakla (Brickman vd., 1978) ilişkilendirildiği çalışmalar da mevcuttur. Arthaud-Day ve Near (2005), gelir ve mutluluk arasındaki ilişkinin doğrudan ve dolaylı etkilerinin bu çelişkili bulguları açıklayabileceğini önermiştir. Hatta ilişkinin ters yönde de olabileceğini öneren Marks ve Fleming (1999), Avustralya’daki panel anket çalışmalarında, yaşamlarındaki dokuz farklı alanda mutlu hislere sahip olan genç yetişkinlerin, ilerideki hayatlarında daha yüksek gelire sahip olduklarını bulmuşlardır.

Üniversite öğrencilerini konu alan çalışmalarda ise, gelir ve mutluluk arasında zayıf korelasyon bulunmuştur (Veenhoven, 1995; Diener ve Oishi, 2000). Öğrencilerin yaşam tarzı göz önünde bulundurulduğunda, bu sonuç daha anlaşılabilir olmaktadır. Zira, öğrenci eğer üniversiteye gidebiliyorsa zaten belli bir refah düzeyine ulaşmış olup, bu düzeyin, örneğin Hindistan’daki bir köyde (Brinkerhoff et al., 1997) yaşayan birisine göre daha yüksek olması beklenir. Öte yandan, üniversite öğrencilerinin maddi güçlük çekmesi, mezun olup iyi bir iş buluncaya kadar, geçici bir durum olarak algılandığı için gelir ile mutluluk arasındaki düşük korelasyon bulgusunu uzun vadeye genellemek mümkün olmayabilir (Diener ve Biswas-Diener, 2002: 130).

Ampirik çalışmalarda bulguların çelişkili olmasındaki sebepler arasında gelir ve mutluluk değişkenlerinin ölçüm şekline ilişkin güçlükler ve farklılıklar, çalışmanın yatay kesit veya zaman serisi veri kullanması ve oluşturulan modellerin kavramsal veya matematiksel olarak geçerliliğine ilişkin eleştiriler sayılabilir

(Hagerty ve Veenhoven, 2003: 2). Örneğin Rojas (2004) doğrusal modellerden ziyade logaritmik modellerin gelir ve mutluluk arasındaki ilişkiyi tanımlamakta daha başarılı olduklarını göstermiştir. Cummins (2000) ise gelir ve mutluluk arasındaki ilişkide aracı (mediating) değişkenlerin önemine dikkat çekmiştir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada gelir ve mutluluk arasındaki ilişki bireyin kendisini ne derece umutsuz hissettiği göz önüne alınarak irdelenecektir.

3. UMUT(SUZLUK)

Çalışmaya katılan öğrencilerin umutsuzluğunu ölçmek için önceki yazında etkinliği kanıtlanmış (Cronbach alfa: 0,93) bir araç olan Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ)² kullanılmıştır (Beck, 1974). Bu ölçek 20 adet evet-hayır cevaplı sorudan oluşmakta olup, alınabilecek toplam puan 0 ile 20 arasında değişmektedir. Toplam puanın hesaplanmasında, 11 soruda evet, 9 soruda ise hayır cevabı için 1 puan verilmektedir. Gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler olmak üzere üç alt boyuttan oluşan ölçek Türkçeye Seber vd. (1993) tarafından çevrilmiştir (Cronbach alfa: 0,86). Toplam puan 0-3 arasında ise ‘umutsuzluk yok’, 4-8 arasında ise ‘hafif umutsuzluk’, 9-14 arasında ise ‘orta düzeyde umutsuzluk’, 15 ve üstü ise ‘ileri düzeyde umutsuzluk (ciddi intihar riski)’ olarak yorumlanmaktadır. Ancak klinik ortamda yorumlar biraz daha farklı olabilmektedir.

Beck vd. (2006) çalışmasında, psikiyatri polikliniğine gelen 1,958 hasta arasından BUÖ puanı 9 ve üstünde olanları yüksek riskli grup olarak tanımlanmış olup, intihar etme olasılıklarının diğer hastalardan 11 kat daha fazla olduğu konusunda uyarılmıştır. Ancak yazarlar klinik dışı uygulamalarda kullanılması gereken kesme noktalarının daha yüksek (örn. 15 ve üstü) olarak belirlenebileceğini belirtmişlerdir. Pompili vd. (2016: 452) çalışması, İtalya’ daki lise öğrencileri için ortalama BUÖ puanı olarak 4,99 raporlamış ve örneklemin %17’lik kısmında BUÖ puanının 9 veya daha fazla olduğunu bulmuşlardır.

4. CİNSİYET ETKİSİ

Finansal durum ve mutluluğu konu alan önceki yazında incelenen demografik faktörler arasında cinsiyet etkisi ön plandadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde, kadınların erkeklerden, az da olsa, istatistiksel olarak daha mutlu olduğu bulgusu raporlanmıştır (Easterlin, 2001; Frey ve Stutzer 2002; Blanchflower ve Oswald, 2004; Dolan vd., 2008). İlginç olan, kadınların, daha mutlu olduğu bulgusuna rağmen, anksiyete, depresyon, stres ve üzüntüye daha yatkın olduğu sonucudur (Nolen-Hoeksema ve Rusting, 1999). Son dönemde ise, Zweig (2014) 73 ülkedeki kadın ve erkeklerin mutluluğu arasındaki farkı sorguladığı çalışmasında, tüm olumsuzluklara rağmen (daha düşük gelir, eğitim olanaklarına daha kısıtlı ulaşım, vd.) ülkelerin çoğunda kadınlar ile erkeklerin mutluluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edememiştir.

5. ÖRNEKLEM VE YÖNTEM

Bu çalışmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünde kayıtlı lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Anket çalışması yüzyüze yapılmıştır ve katılım için gönüllülük esastır. Anket soru formunda cinsiyet, yaş ve kayıtlı olduğu sınıf sorularından sonra öğrencinin finansal durumunu ölçmek için hane halkı geliri (ailenin gelir düzeyi sorusu) ve önceki yazında kontrol değişkenleri (Hancock vd., 2013) olarak sıklıkla kullanılan, aile fertlerinin sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve öğrencinin memleketine ilişkin sorular yer almıştır.

Öğrencilerin mutluluğunu ölçmek için, “kendinizi son zamanlarda ne kadar mutlu hissediyorsunuz?” sorusunun cevabı olarak, üstündeki değerler sıfır ile on arasında değişen bir çizgi (görsel analog ölçek) üzerinde uygun gördükleri bir noktayı işaretlemeleri istenmiştir. Çizginin bir ucunda ‘mutsuzum’ ifadesi ve mutsuz yüz resmi ve diğer ucunda da ‘mutluyum’ ifadesi ve mutlu yüz resmi bulunmaktadır. Öğrencilerin umutsuzluğu ise 20 soruluk Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) aracılığıyla ölçülüp analize dahil edilmiştir.

6. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1’de, çalışmada kullanılan değişkenler için betimleyici istatistikler sıklık analizi yoluyla sunulmuştur. Örneklemin %41’i kız (112 kişi), %59’u erkek (164 kişi) öğrencilerden oluşmaktadır.

² Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ): Beck Hopelessness Scale® (BHS®) Pearson. <https://www.pearsonclinical.com/psychology/products/100000105/beck-hopelessness-scale-bhs.html?Pid=015-8133-609&Mode=summary>. Erişim Tarihi: 05.10.2018.

Tablo 1: Betimleyici İstatistikler-Sıklık (Frekans) Analizi

		Frekans	%	Kümülatif %
Cinsiyet	Kız	112	40,6	41
	Erkek	164	59,4	100
Sınıf	1. Sınıf	53	19,2	19
	2. Sınıf	33	12,0	31
	3. Sınıf	35	12,7	44
	4. Sınıf	155	56,2	100
AiledekiKişiSayısı	2 kişi	3	1,1	1
	3 kişi	39	14,1	15
	4 kişi	111	40,2	55
	5 kişi	79	28,6	84
	6 kişi	24	8,7	93
	7 kişi ve üstü	8	7,3	100
AnneEğitimDüzeyi	Okur Yazar	22	8,0	8
	İlkokul	95	34,4	42
	Ortaokul	45	16,3	59
	Lise	75	27,2	86
	Üniversite	39	14,1	100
BabaEğitimDüzeyi	Okur Yazar	7	2,5	3
	İlkokul	71	25,7	28
	Ortaokul	54	19,6	48
	Lise	75	27,2	75
	Üniversite	64	23,2	98
ÖğrencininMemleketi	Lisans Üstü	5	1,8	100
	Marmara	28	10,1	10
	Ege	39	14,1	24
	İç Anadolu	46	16,7	41
	Doğu Anadolu	14	5,1	46
	Akdeniz	104	37,7	84
	Karadeniz	28	10,1	94
	Güneydoğu Anadolu	17	6,2	100
AileninGelirDüzeyi	1.000-1.500	32	11,6	12
	1.501-2.500	54	19,6	31
	2.501-3.500	53	19,2	50
	3.501-4.500	55	19,9	70
	4.501-5.500	31	11,2	82
	5.500 üstü	51	18,5	100

Örneklemdaki öğrencilerin %55' inin ailesi toplam 4 veya daha az bireyden oluşmaktadır. Anne ve baba eğitim düzeyi olarak, sırasıyla, %78 ve %73'ü lise veya daha öncesi seviyesindedir. Öğrencilerin memleketi sınıflandırmasında %38 ile Akdeniz bölgesi önde olup, %5 ve %6 ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri en son sırada yer almaktadır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %50'sinin ailesinin aylık toplam geliri 3.500 TL' den azdır. Öğrencilerin %82'sinin ailesinin aylık toplam geliri, dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı olan 5.492 TL'nin³ altındadır. Hatta, öğrencilerin %11'inin ailesinin aylık toplam geliri, dört kişilik bir ailenin açlık sınırı olan 1.893 TL'nin de altındadır. Ankete katılan öğrencilerin sadece %19'unun ailesi yoksulluk sınırını geçebilmiştir. Katılımcıların, %40'mın ailesinin 4 kişiden, %45'inin ailesinin ise 5 veya daha fazla kişiden oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, açlık ve yoksulluk sınırına ilişkin bulgular daha da çarpıcı hale gelmektedir.

Tablo 2' de, sürekli değişkenler için betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin ortalama yaşı 21,9'dur (en düşük: 18; en yüksek: 29). Ortalama mutluluk puanı 5,1 (ortanca: 5) olup, ortalama umutsuzluk (BeckPuanı) puanı 5,8'dir (ortanca: 5). Mutluluk ölçeğinin 0 (mutsuzum) ile 10 (mutluyum) arasında değişebildiği düşünüldüğünde, öğrencilerin ortalama mutluluk puanının 5,1 olması, 'ne mutlu ne de mutsuzum' şeklinde yorumlanabilir. Umutsuzluk puanında ise, BUÖ'nin 0 (hiç umutsuzluk, anksiyete veya depresyonu yok) ile 20 (ciddi intihar riski var) arasında değiştiği düşünülürse, ortalama puanın 5,8 olması hafif derecede umutsuzluk olarak yorumlanabilir. Bu yorumlar Pompili vd. (2016) çalışması ile uyumludur.

³ Anket çalışmasının yapıldığı dönem olan, Mayıs 2018 sonu itibarıyla Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) tarafından açıklanan açlık ve yoksulluk sınırı verileri. <http://www.turkis.org.tr/EYLUL-2018-ACLİK-ve-YOKSULLUK-SINIRI-d105743>. Erişim tarihi: 04.10.2018

Tablo 2: Betimleyici İstatistikler- Sürekli Değişkenler

	En düşük	En yüksek	Ortalama	Std.Sap.	Ortanca	25. persentil	75. persentil
Yaş	18	29	21,9	1,8	22	21	23
Mutluluk	0	10	5,1	2,8	5	3	7
BeckPuanı	0	20	5,8	4,8	5	2	9

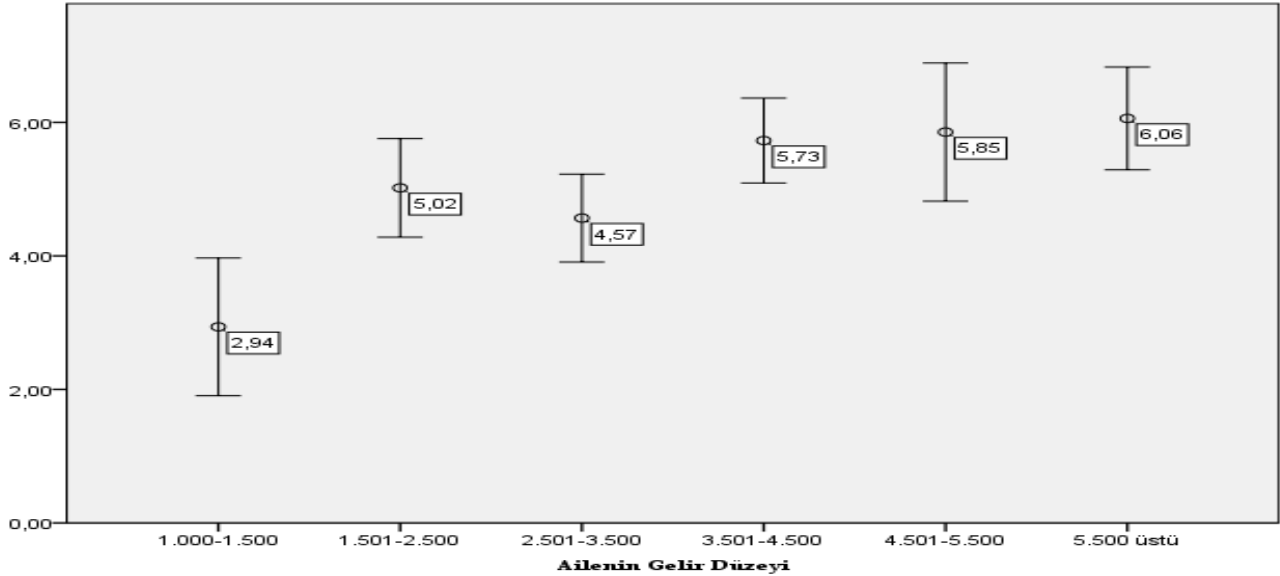
Tablo 3’de, ise farklı gelir düzeyleri için ortalama mutluluk puanları listelenmiş ve varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ortalama mutluluğu en yüksek olan grup, ailenin aylık toplam gelir düzeyi 5.550TL ve üstü olan gruptur. En düşük ortalama mutluluk puanı ise, ailenin aylık toplam gelir düzeyi 1.000-1.500TL aralığında olan grup için bulunmuştur. Levene istatistiğinin anlamlılık değerine bakıldığında varyansların homojen dağıldığını söylemek mümkündür. Bu analizde ANOVA F-değeri 7,338 olarak bulunmuş olup, %1 seviyesinde anlamlıdır (P:0,000). Dolayısıyla farklı gelir düzeyleri için ortalama mutluluk puanının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur. Bu bulgu Grafik 1’de görsel olarak da sunulmuş, Tablo 4’de ise gruplar arası farklar detaylı olarak irdelenmiştir.

Tablo 3: Farklı Gelir Düzeyleri İçin Ortalama Mutluluk (ANOVA)

Ailenin Gelir Düzeyi	N	Ort.Mutluluk	Std.Sap.	Min.	Max.	Levene İst. Sig.	ANOVA F-değ.	ANOVA Sig.
1.000-1.500	32	2,94	2,86	0	10	0,369	7,338	0,000
1.501-2.500	54	5,02	2,70	0	10			
2.501-3.500	53	4,57	2,38	0	10			
3.501-4.500	55	5,73	2,35	0	10			
4.501-5.500	31	5,85	2,82	0	10			
5.500 üstü	51	6,06	2,74	0	10			
Örneklem	276	5,12	2,76	0	10			

Grafik 1’de, ailenin aylık toplam gelir düzeyi 1.000-1.500TL olan öğrencilerin bulunduğu grubun ortalama mutluluk puanının 2,94 olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça ortalama mutluluk puanı da, 2.501-3.500TL grubundaki hafif düşüşe rağmen, genel olarak artmaktadır.

Grafik 1’deki artışın eğiminin en dik olduğu kısım 1.000-1.500TL grubundan 1.501-2.500TL grubuna geçişte gözlenmiş, göreceli olarak daha yüksek gelir seviyelerinde eğimin nispeten daha yatay seyrettiği tespit edilmiştir. Bu bulgu önceki yazınla uyumludur (Rojas, 2007:4).

Grafik 1: Farklı Gelir Düzeyleri İçin Ortalama Mutluluk ve Dağılımı (%95 Güven Aralığı)

Tablo 4’de, ortalama mutluluk puanlarının hangi gelir düzeyi grupları için birbirinden farklı olduğu varyans analizi post-hoc testi aracılığıyla irdelenmektedir. Tabloda görüldüğü üzere, 1.000-1.500TL grubu diğer tüm gruplarla ikili kıyaslandığında, ortalama mutluluk puanındaki fark her kıyaslama için istatistiksel olarak %1 seviyesinde (%10 seviyesinde anlamlı olan 2.501-3.500TL grubu hariç) anlamlıdır. Örneğin, ailenin aylık toplam geliri 1.000-1.500TL aralığından, sırasıyla, bir üst kategori olan 1.501-2.500TL ve en üst kategori olan 5.500TL ve üstü aralığına çıktığında, ortalama mutlulukta 2,1 (P: 0,006) ve 3,1 (P:0,000) puanlık artış gözlenmektedir. Diğer ikili kıyaslamalara bakıldığında, bu kadar çarpıcı olmamakla beraber, ailenin aylık toplam geliri 2.501-3.500TL aralığından 5.500TL ve üstü aralığına çıktığında, ortalama mutlulukta 1,5

puanlık artış (P: 0,059) gözlenmektedir. Bu farklar haricinde, diğer ikili kıyaslamalardaki ortalama farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4: Farklı Gelir Düzeyleri İçin Ortalama Mutluluk Puanları Arasındaki Fark (ANOVA-Post Hoc)

	1.000-1.500		1.501-2.500		2.501-3.500		3.501-4.500		4.501-5.500	
	Ort. Fark	Sig.	Ort. Fark	Sig.	Ort. Fark	Sig.	Ort. Fark	Sig.	Ort. Fark	Sig.
1.000-1.500TL										
1.501-2.500TL	2,1	0,006								
2.501-3.500TL	1,6	0,087	0,5	1,000						
3.501-4.500TL	2,8	0,000	0,7	1,000	1,2	0,328				
4.501-5.500TL	2,9	0,000	0,8	1,000	1,3	0,454	0,1	1,000		
5.500TL üstü	3,1	0,000	1,0	0,641	1,5	0,059	0,3	1,000	0,2	1,000

Tablo 5’de, önceki yazında sıklıkla irdelenen cinsiyet boyutunun mutluluk ve umutsuzluk üzerindeki etkisi sorgulanmıştır. Kız öğrencilerin ortalama mutluluk puanı 4,90 olup erkek öğrenciler için bulunan ortalama mutluluk puanından (5,27) daha düşüktür. Aradaki fark istatistiksel olarak %5 seviyesinde (P:0,043) anlamlıdır. Mutluluğa ilişkin bulgular Zweig (2015) çalışmasındakilerle uyumlu değildir. Zweig (2015: 532), 2005-2008 yılları arasında toplanan veriyi kullanarak Türkiye’de kadınların ortalama mutluluk puanı olarak 5,27 bulurken, erkekler için 4,97 bulmuştur. Ancak bu bulguların en az 10 yıllık olduğu göz ardı edilmemelidir. Zira, Hagerty ve Veenhoven (2003:9), 1958-1996 dönemi için 21 ülkenin mutluluk puanlarını zaman serisi analizleri ile inceleyerek, ortalama mutluluk puanının zaman içerisinde, ulusal gelire bağlı olarak, değişebildiğine dikkat çekmişlerdir.

Tablo 5’de, kız öğrencilerin ortalama Beck puanı da erkeklerden daha düşük olmakla beraber, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Umutsuzluğa ilişkin önceki yazında da, Pompili vd. (2016: 452) İtalya’daki lise öğrencileri arasında Beck puanlarının ortalamasının oğlanlar için 5,07 iken, kızlar için 4,90 olduğunu bulmuşlardır.

Tablo 5: Cinsiyet Bazında Mutluluk ve Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) Puanı

	Kızlar			Erkekler			Pearson Chi ² Sig.
	Ortalama	Ortanca	Std. Sap.	Ortalama	Ortanca	Std. Sap.	
Mutluluk	4,90	5,00	2,43	5,27	5,00	2,97	0,043
Beck (BUÖ) Puanı	5,66	5,00	4,70	5,93	4,50	4,95	0,696

Tablo 6’da, çalışmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişim sunulmuştur. Mutluluk ile çalışmada kullanılan değişkenler arasında sadece umutsuzluk ve gelir değişkenleri için istatistiksel olarak anlamlı ilişim bulunmuştur. Mutluluk ile Beck puanı arasındaki olumsuz ilişim (Spearman’s Rho: -0,49) istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlıdır. Adıyaman Üniversitesi’nde pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerle yapılan Büyükhahin Çevik ve Yıldız (2016) çalışmasında da mutluluk ve umutsuzluk arasında olumsuz ilişim tespit edilmiştir. Mutluluk ile ailenin gelir düzeyi arasındaki ilişim katsayısı ise (0,28) olumludur ve istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 6: İlgileşim Katsayıları (Spearman's Rho Korelasyon Katsayısı)

	Mutluluk	Beck (BUÖ) puanı
Mutluluk		
Beck (BUÖ) puanı	-0,49 **	
Yaş	0,07	-0,09
Cinsiyet	0,07	0,02
Sınıf	0,02	-0,13 *
Ailedeki Kişi Sayısı	-0,04	0,04
Anne Eğitim Düzeyi	0,10	-0,08
Baba Eğitim Düzeyi	0,11	-0,11
Ailenin Gelir Düzeyi	0,28 **	-0,18 **

** ve *, %1 ve %5 seviyesinde anlamlılık ifade etmektedir.

Beck puanı ile öğrencinin bulunduğu sınıf arasında %5 seviyesinde anlamlı olumsuz (-0,13) ilişim vardır. Bu bulgu öğrencinin mezuniyeti yaklaştıkça umutsuzluğunun azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, ailenin gelir düzeyi attıkça öğrencinin umutsuzluk düzeyi de azalmaktadır. Bu anlaşılabilir bir durumdur. Ailenin gelir düzeyi yükseldikçe öğrenciye maddi olarak destek olma imkanı da daha yüksek olacaktır.

Tablo 7’de ise önce tek ve sonrasında ise çok değişkenli regresyon analizi modellerinin bulguları sunulmuştur.

Tablo 7: Tek ve Çok Değişkenli Regresyon Analizleri

	Model 1 ^a		Model 2 ^a		Model 3 ^a		Model 4 ^b	
	Kats.	P	Kats.	P	Kats.	P	Kats.	P
Sabit	3,34	0,000	6,78	0,000	3,26	0,120	3,24	0,112
Bağımsız Değişkenler:								
AileninGelirDüzeyi	0,50	0,000			0,33	0,001	0,32	0,000
Beck (BUÖ) Puanı			-0,29	0,000	-0,27	0,000	-0,27	0,000
Kontrol Değişkenleri:								
Cinsiyet					0,25	0,412		
Yaş					0,14	0,205	0,16	0,139
Sınıf					-0,24	0,149	-0,27	0,107
AiledekiToplamKişiSayısı					0,06	0,600		
AnneEğitimDüzeyi					-0,04	0,780		
BabaEğitimDüzeyi					-0,02	0,866		
Memleket					-0,13	0,150	-0,11	0,212
Model F değeri	26,32	0,000	91,63	0,000	12,83	0,000	23,04	0,000
Düzeltilmiş R ² (%)	%8,4		%24,8		%28,0		%28,7	

Bağımlı Değişken: Mutluluk; a: enter metodu; b: stepwise metodu

Model 1'de mutluluk ve gelir arasındaki ilişki tek değişkenli regresyon analizi (enter metodu) ile incelenmiştir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencinin mutluluğu da artmaktadır. Bu ilişki %1 düzeyinde anlamlıdır. Ailenin gelir düzeyi tek başına, öğrencinin mutluluğunun %8,4'ünü (F: 26,32; P: 0,000) açıklayabilmektedir. Model 2'de ise, mutluluk ve umutsuzluk (Beck (BUÖ) puanı) arasındaki ilişki tek değişkenli regresyon analizi (enter metodu) ile incelenmiştir. Bu iki değişken arasındaki ilişki olumsuz olup %1 seviyesinde anlamlıdır. Umutsuzluk puanı düştükçe öğrencilerin mutluluk puanı artmaktadır. Umutsuzluk tek başına, öğrencinin mutluluğunun %24,8'ini açıklayabilmektedir (F: 91,63; P: 0,000). İlişkinin yönü ile ilgili bir şey söylememekle beraber, bu oldukça yüksek bir orandır.

Tablo 7, Model 3 ve Model 4 çok değişkenli regresyon analizi kullanılan modellerdir. Model 3'de çalışmada kullanılan tüm değişkenler enter metodu kullanılarak analize dahil edilmiştir. Modelin düzeltilmiş R²'si %28 olup F-değeri (12,83) %1 seviyesinde anlamlıdır. Bu modelde sadece ailenin gelir düzeyi ve öğrencinin umutsuzluk puanı anlamlı (%1 seviyesinde) olup, ilişkilerin yönü tek değişkenli analizdeki ile aynı doğrultudadır. Model 4' de ise çalışmada kullanılan tüm değişkenler adımsal (stepwise) metod ile çok değişkenli regresyon analizine tabi tutulmuş ve en yüksek düzeltilmiş R² değeri olan adım raporlanmıştır. Bu modelde de sadece ailenin gelir düzeyi ve öğrencinin umutsuzluk puanı anlamlı olup, düzeltilmiş R² %28,7'ye (F: 23,04; P: 0,000) yükselmiştir.

7. SONUÇ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal durumu ile mutluluğu arasındaki ilişki araştırılmış ve öğrencilerin hissettiği umutsuzluk boyutunu da analizlere dahil ederek yazına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünde kayıtlı lisans öğrencilerine uygulanan anket bulgularına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin %82'sinin ailesinin aylık toplam geliri, dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı olan 5.492 TL'nin altındadır. Katılımcıların %85'inin ailesi 4 veya daha fazla kişiden oluşmaktadır. Hatta, öğrencilerin %11'inin ailesinin aylık toplam geliri, dört kişilik bir ailenin açlık sınırı olan 1.893 TL'nin de altındadır. Ancak, bu olumsuz tabloya rağmen, örneklemin ortalama mutluluk puanı 5,1 olup, öğrencilerin %25'inin mutluluk puanı 7 ve üstündedir. Bu bulgu, örneklem geneli için öğrencilerin ortalama mutluluk seviyesinin, yaşadıkları finansal güçlüklerden beklendiği kadar çok etkilenmediği şeklinde yorumlanabilir. Önceki yazında da benzer bulgular raporlanmış ve öğrencilikte çekilen maddi sıkıntının gelip geçici olarak algılanmasından dolayı bu etkinin gözlemlendiği belirtilmiştir (Diener ve Biswas-Diener, 2002, 130).

Farklı gelir düzeyleri için ortalama mutluluk puanlarına bakıldığında, en düşük gelir seviyesi için 2,94, en yüksek gelir seviyesi için de 6,06 bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır (P: 0,000). Ortalama mutluluk puanı kız öğrenciler için 4,90, erkek öğrenciler içinse 5,27'dir. Erkek öğrenciler daha mutludur ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (P:0,043). Beck puanına ilişkin cinsiyet etkisi gözlenmemiştir.

Regresyon analizinde, mutluluk puanındaki değişkenliğin, %8,4 ve %24,8'ini, sırasıyla, gelir ve umutsuzluğun tek başına açıklayabildiği bulunmuştur. Çok değişkenli regresyon modellerinde ise, hiçbir kontrol değişkeni anlamlı çıkmayıp sadece, mutluluk ve gelir arasında olumlu (P: 0,000), mutluluk ve umutsuzluk arasında ise olumsuz (P: 0,000) ilişki tespit edilmiştir. Gelir ve umutsuzluk beraberce, öğrencilerin mutluluğundaki değişkenliğin %28,7'sini açıklayabilmektedir. Bulgular, gelir ve mutluluk

arasındaki pozitif ilişkiyi doğrular nitelikte olmakla beraber, üniversite öğrencilerinin gelecekle ilgili beklentilerini oluşturmada yönlendirici faaliyetlerin de öğrencilerin mutluluğunda belirleyici rol oynayabildiğinin altını çizmektedir.

KAYNAKÇA

- Andrews, F.M. & Crandall, R. (1976). "The Validity of Measures of Self-Reported Well-Being", *Social Indicators Research*, 3: 1-19.
- Arthaud-Day, M.L. & Near, J.P. (2005). "The Wealth of Nations and the Happiness of Nations: Why "Accounting" Matters", *Social Indicators Research*, 74(3): 511-548.
- Atalay, B.; Konaş, M., Beyazıt, S., Madenoğlu, K. (1992). "Türk Aile Yapısı Araştırması", DPT (Yay. No. 2313), Ankara.
- Baum, S. & O'Malley, M. (2003). "College on credit: How borrowers perceive their education debt", Results of the 2002 national student loan survey, Nellie Mae Corporation, Washington, DC.
- Beck, A. T. (1963). "Thinking and depression", *Archives of General Psychiatry*, 9: 324-333.
- Beck, T. A.; Weissman, A., Lester, D. & Trexler, L. (1974). "The measurement of pessimism: The Hopelessness Scale", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6): 861-865.
- Beck, T. A.; Brown, G., Berchick, J. R., Stewart, L. B. & Steer, A. R. (2006). "Relationship Between Hopelessness and Ultimate Suicide: A Replication With Psychiatric Outpatients", *FOCUS: The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 4(2): 291-296.
- Blanchflower, D. & Oswald, A. (2004). "Well-being over time in Britain and the USA", *Journal of Public Economics*, 88(7-8): 1359-1386.
- Brickman, P.; Coates D. & Janoff-Bulman, R. (1978). "Lottery winners and accident victims: Is happiness relative?", *Journal of Personality and Social Psychology*, 36: 917-927.
- Brinkerhoff, M.B.; Fredell, K.A. & Frideres, V. (1997). "Basic minimum needs, quality of life and selected correlates: Exploration in villages in northern India", *Social Indicators Research*, 42: 245-281.
- Büyükaşahin Çevik, G. & Yıldız, M.A. (2016). "Pedagojik Formasyon Öğrencilerinde Umutsuzluk ile Mutluluk Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılık Rolü", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27: 96-107.
- Cenkseven, F. & Akbaş, T. (2007). "Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27): 43-65.
- Cha, K.H. (2003). "Subjective well-being among college students", *Social Indicators Research*, 62-63: 455-477.
- Clydesdale, T. T. (1997). "Family behaviors among early U.S. baby boomers: Exploring the effects of religion and income change: 1965-1982", *Social Forces*, 76: 605-635.
- Cummins, R.A. (2000). "Personal income and subjective well-being: A review", *Journal of Happiness Studies*, 1: 133-158.
- Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2002). "Will money increase subjective wellbeing? A literature review and guide to needed research", *Social Indicators Research*, 57:119-169.
- Diener, E. & Oishi, S. (2000). "Money and happiness: Income and subjective wellbeing across nations". (Ed. Diener, E. & Suh, E.M.), *Subjective Well-being Across Cultures*, ss.185-218, : MIT Press, Cambridge, MA.
- Diener, Ed & Seligman, E.P. M. (2004). "Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being", *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1): 1-31.
- Dolan, P.; Peasgood, T. & White, M. (2008). "Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being", *Journal of Economic Psychology*, 29(1): 94-122.
- Easterlin, R. (1974). "Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence", (Ed. David, P. & Reeder, R.), *Nations and Households in Economic Growth: Essays in Honor of Moses Abramovitz*, Academic Press, New York.

- Easterlin, R. A. (2001). "Life cycle welfare: Trends and differences", *Journal of Happiness Studies*, 2: 1–12.
- Fordyce, M.W. (1987). "A Review of Research on the Happiness Measures: A Sixty Second Index of Happiness and Mental Health", (Ed. Michalos, A.C.), *Citation Classics from Social Indicators Research* (2005), ss. 373-399.
- Frey, B. S. & Stutzer, A. (2002). "Happiness and economics", Princeton University Press, Princeton.
- Hancock, A.; Jorgensen, B. & Swanson, M. (2013). "College Students and Credit Card Use: The Role of Parents, Work Experience, Financial Knowledge, and Credit Card Attitudes", *Journal of Family and Economic Issues*, 34(4): 369-381.
- Hayes, M. H. S. & Patterson, D. G. (1921). "Experimental development of the graphic rating method", *Psychological Bulletin*, 18: 98-99.
- Hagerty, R. M. & Veenhoven, R. (2003). "Wealth and Happiness Revisited – Growing National Income Does Go with Greater Happiness", *Social Indicators Research*, 64(1): 1-27.
- Işık, A. & Meriç, M. (2010). "Hayatın Kalitesi (Quality of Life) Kavramının Felsefik Temelleri; Aristo, Bentham & Nodenfelt", *Ege Akademik Bakış*, 10(1): 421-434.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). "Türkiye'de Kadının Statüsü: Kültürler Arası Perspektifler, 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler", (Ed. Hacımiraoglu, A.B.), *Tarih Vakfı Yayınları*, İstanbul.
- Marks, G.N. & Fleming, N. (1999). "Influences and consequences of well-being among Australian young people: 1980–1995", *Social Indicators Research*, 46: 301–323.
- Melges, F. & Bowlby, J. (1969). "Types of hopelessness in psychopathological process", *Archives of General Psychiatry*, 20: 690-699.
- Michalos, A. (1985). "Multiple Discrepancy Theory", *Social Indicators Research*, 16: 347-413.
- Nolen-Hoeksema, S. & Rusting, C. L. (1999). "Gender differences in well-being". (Ed. Kahneman, D., Diener, E. & Schwarz, N.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology*, ss. 330–350, Russell Sage Foundation, New York.
- Pompili, M.; Innamorati, M., Lamis, A. D., Lester, D., Di Fiore, E., Giordano, G., Ricci, F., Erbuto, D., Tambelli, R., Balestrieri, M., Amore, M. & Girardi, P. (2016). "The Interplay Between Suicide Risk, Cognitive Vulnerability, Subjective Happiness and Depression Among Students", *Current Psychology*, 35(3): 450-458.
- Rojas, M. (2004). "Well-being and the complexity of poverty—a subjective well-being approach", 2004/29 sayılı araştırma yayını, United Nations University (UNU), World Institute for Development Economics Research (WIDER), Helsinki.
- Schmuck, P.; Kasser, T., & Ryan, R. M. (2000). "Intrinsic and extrinsic goals: Their structure and relationship to well-being in German and U.S. college students", *Social Indicators Research*, 50: 225–241.
- Schimmel, J. (2009). "Development as Happiness: The Subjective Perception of Happiness and UNDP's Analysis of Poverty, Wealth and Development", *Journal of Happiness Studies*, 10(1): 93–111.
- Schwarz, N.; Knäuper, B., Hippler, H., Noelle-Neumann, E., & Clark, L. (1991). "Rating scales: Numeric values may change the meaning of scale labels", *Public Opinion Quarterly*, 55: 570-582.
- Seber, G.; Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C. & Tekin, D. (1993). "Umutsuzluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirliği", *Kriz Dergisi*, 1(3): 139-142.
- Smart, R. G. (1968). "Future time perspective in alcoholic and social drinkers", *Journal of Abnormal Psychology*, 73: 81-83.
- Stone, A.; Schwartz, J., Broderick, J. & Deaton, A. (2010). "A snapshot of the age distribution of psychological well-being in the United States", *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*, 107(22): 9985-9990.
- Studer, R. (2011). "Does it matter how happiness is measured? Evidence from a randomized controlled experiment", University of Zurich, Department of Economics, Working Paper Series No. 49, s. 1-26.

- Thoits, P. & Hannan, M. (1979). "Income and psychological distress: The impact of an income-maintenance experiment", *Journal of Health and Social Behavior*, 20: 120–138.
- Xiao, J.J.; Shim, S., Barber, B., & Lyons, A. (2007). "Academic success and well-being of college students: Financial behaviors matter", *Take Charge America, Institute for Consumer Financial Education and Research, University of Arizona, Tucson, AZ*
- Van Praag, B.M.S. & Ferrer-i-Carbonell, A. (2004). *Happiness Quantified: A Satisfaction Calculus Approach*, Oxford University Press, New York.
- Veenhoven, R. (1991). "Is happiness relative?", *Social Indicators Research*, 24: 1–34.
- Veenhoven, R. (1995). "The cross-national pattern of happiness: Test of prediction simplified in three theories of happiness", *Social Indicators Research*, 34: 33–68.
- Zweig, S. J. (2014). "Are Women Happier than Men? Evidence from the Gallup World Poll", *Journal of Happiness Studies*, 16(2): 515-541.